

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zuzana Surovcová

Programová příprava a realizace příměstského tábora

Olomouc 2018

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 3. dubna 2018

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph. D. za odborné vedení mé bakalářské práce. A také za vřelý přístup a cenné rady pro mou práci.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 CHARAKTERISTIKA SKUPINY DĚTÍ NA TÁBOŘE	8
1.1 Mladší školní věk	8
1.2 Vývoj dítěte mladšího školního věku	8
1.2.1 Motorický vývoj.....	8
1.2.2 Poznávací procesy	9
1.2.3 Socializace.....	9
1.2.4 Vývoj hry	10
2 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS	11
2.1 Výchova	11
2.2 Volný čas.....	11
2.3 Výchova ve volném čase.....	12
2.3.1 Význam a funkce výchovy ve volném čase	12
2.3.2 Cíle výchovy ve volném čase.....	13
2.3.3 Participace	13
2.4 Vliv rodiny, školy a prostředí na výběr zájmových volnočasových aktivit	14
3 PROGRAMOVÁ PŘÍPRAVA PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA	15
3.1 Druhy táborů	15
3.2 Příměstské tábory	16
3.3 Hra.....	16
3.4 Výtvarné techniky	18
3.5 Tvorba programu a dramaturgie.....	19
4 RÁMEC PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA 2016	23
4.1 Organizace tábora.....	23
4.1.1 Důvod k realizaci tábora	23
4.1.2 Příprava příměstského tábora.....	24
4.1.3 Realizace příměstského tábora	24

4.1.4 Zázemí tábora	24
4.2 Celotáborová hra – Ostrov pokladů Křemílka a Vochomůrky.....	25
4.2.1 První den	25
4.2.2 Druhý den.....	25
4.2.3 Třetí den	26
4.2.4 Čtvrtý den.....	26
4.2.5 Pátý den.....	27
5 PROGRAM TÁBORA	28
5.1 Popis a analýza programu	28
5.1.1 Režim dne.....	30
5.1.2 Skladba jednotlivých aktivit.....	30
5.2 Metodický plán programu prvního dne.....	31
5.3 Metodický plán programu druhého dne	33
5.4 Metodický plán programu třetího dne	34
5.5 Metodika plánu programu čtvrtého dne	35
5.6 Metodika plánu programu pátého dne.....	37
5.7 Hodnocení příměstského tábora.....	38
ZÁVĚR.....	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	40
PŘÍLOHY	42

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma programová příprava a realizace příměstského tábora, který byl zaměřen na výtvarně tvořivé činnosti.

Hlavním cílem mé práce je ucelený popis programové přípravy a realizace příměstského tábora pro děti mladšího školního věku. Jedná se o příměstský tábor s názvem Tvořeníčko, tvoření s Křemílkem a Vochoomůrkou, který se uskutečnil ve dnech 25.7. - 30. 7. 2016, v Hrušovanech nad Jevišovkou.

Dílčím cílem mé práce je propojení tvorby programu příměstského tábora s teorií výchovy ve volném čase. Rozbor programu (zařazení jednotlivých činností, her, oblíbenost jednotlivých činností, her dětmi a hodnocení z pohledu pedagoga atd.) by měl přispět ke zkvalitnění dalších vlastních projektů realizovaných do budoucna v mé práci s dětmi. V praxi by tato práce mohla sloužit začínajícím organizátorům příměstských táborů, jako inspirace a povzbuzení při přípravě a realizaci příměstského tábora. Práce by také mohla mít přínos v informovanosti rodičů z hlediska prospěšnosti táborů pro všestranný rozvoj jejich dětí.

Já osobně jsem na táboře jako dítě nikdy nebyla, a proto pro mne zorganizovat příměstský tábor nebylo vůbec lehké. Ale na druhé straně musím říci, že to byla velká výzva. Práce s dětmi mne vždycky bavila, nejen pro své děti jsem vymýšlela nejrůznější aktivity, výlety a dokonce jsem měla i doma několik „táborů“ pro děti sourozenců a známých. Když jsem v prvním ročníku studia vychovatelství potřebovala praxi na letním táboře, rozhodla jsem se, že zkusím zorganizovat příměstský tábor v našem městě. Shodou okolností mne v té době oslovila spolužačka, která organizovala pobytový taneční tábor, zda bych nejela na její tábor jako zdravotnice. Mám vystudovanou střední zdravotnickou školu a také jsem chtěla vidět, jak pobytový tábor probíhá. Nabídku jsem přijala. Na táboře se mi moc líbilo a také jsem zde načerpala inspiraci pro svůj příměstský tábor. Musím říci, že mi bylo líto, že jsem jako dítě nikdy na žádném táboře nebyla. Každé prázdniny jsem trávila u své milované babičky, kde jsme si se sourozenci a sestřenicemi užili také spoustu legrace, ale bylo to jiné než na táboře.

Dnešní doba skýtá širokou nabídku různých typů táborů s nejrůznější tematikou. Děti, které jsou více fixované na rodiče, a pobytový tábor by byl pro ně zátěží, mohou využít široké nabídky příměstských táborů. Ale i přes širokou nabídku táborů dětí, které pravidelně jezdí na tábory, ubývá. Dnešní děti si už skoro vůbec nehrají v přírodě, tak jako dříve, ale tráví stále více času u televize, a hlavně u počítače a často žijí ve svém virtuálním světě. Chybí jim nejen pohyb, ale i kontakt s vrstevníky a přírodou. Tábor je výbornou příležitostí, aby děti poznaly

úplně jiný svět, zažily dobrodružství, poznaly nové kamarády, rozvíjely své schopnosti, dovednosti a v neposlední řadě získaly spoustu netradičních zážitků. A proto bychom neměli důležitost táborů podceňovat, neboť mají důležitou funkci v pozitivním trávení volného času dětí v době prázdnin. Hlavně děti, na které v dnešní uspěchané době nemají rodiče čas, díky táborům tráví svůj volný čas smysluplně a netoulají se jen tak beze smyslu po ulici. Samozřejmě ani sebelepší tábor nenahradí dítěti volný čas, který může trávit s rodiči.

1 CHARAKTERISTIKA SKUPINY DĚTÍ NA TÁBOŘE

Před tvorbou dramaturgie a programu tábora je důležité si zjistit věkové složení a počet dětí, pro které je tábor připravován. Dramaturgii i tvorbu programu je nutné přizpůsobit této konkrétní věkové skupině. Snažíme se, aby program vyhovoval všem účastníkům tábora, proto je důležité znát věkové a individuální zvláštnosti dané skupiny dětí. (Činčera, 2007) Příměstského tábora Tvořeníčko tvoření s Křemílkem a Vochomůrkou se účastnily děti mladšího školního věku.

1.1 Mladší školní věk

Tato vývojová etapa nastupuje vstupem dítěte do školy. Zpravidla se vyznačuje od 6 – 7 let do 10 – 11 let, kdy začínají první projevy pohlavního dospívání. Langmeier charakterizuje toto období, jako věk střízlivého realismu. Školák je plně zaměřen na to, co je a jak to je. „*Chce pochopit okolní svět a věci v něm doopravdy.*“ (Langmeier in Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 118). Na začátku období je školák hodně závislý na autoritě.

Psychosomatické vývojové změny nejsou bouřlivé ani převratné. Vývoj je spíše plynulý. Je to etapa snaživosti a iniciativy. Obecně lze konstatovat, že jde o nejstabilnější úsek v dětském vývoji (pokud dítě vyrůstá v podnětném a harmonickém prostředí).

1.2 Vývoj dítěte mladšího školního věku

Růst těla je po vstupu do školy zrychlený, postupně se mírně zpomaluje. Na počátku období se školní dítě jeví většinou jako harmonicky rozvinuté, avšak musíme počítat s velkými individuálními rozdíly, včetně rozdílů pohlaví. Biologický věk nemusí vždy korespondovat s kalendářním. Posiluje se i odolnost organismu. (Šimíčková – Čížková a kol., 2010)

1.2.1 Motorický vývoj

Zlepšuje se koordinace, jemná i hrubá motorika. Pohyby jsou účelnější, rychlejší, přesnější. Trvá radost z pohybu. Zvláště při psychickém napětí je pohyb důležitým uvolněním, vrací dítě do rovnováhy. Dítě se začíná zajímat o sport, mělo by dostat co nejvíce příležitostí. Tělesná síla a obratnost hraje velkou roli v postavení mezi vrstevníky. (Šimíčková – Čížková a kol., 2010)

1.2.2 Poznávací procesy

Tato oblast je ve znamení rostoucí aktivity dítěte. Poznávací procesy jsou stále úzce spjaty s city. Poznávací procesy přehledně popisuje Šimíčková – Čížková a kol.

Vnímání se stává cílevědomé, zaměřené na poznání podstaty vlastností předmětů a jevů. Kolem 10. - 11. roku je vnímání zhruba stejné jako u dospělého. Vyrůstá schopnost vybavit si v paměti dřívější vjemy a představivost dosahuje u mladšího školáka vrcholu. Dítě dovede rozlišit skutečnost a fantazii. Fantazie je do jisté míry potlačena realitou. Vlivem školní docházky se rozvíjí úmyslná, záměrná představivost.

Paměť na začátku školní docházky ještě převládá neúmyslná, mechanická paměť. Rychle se však zdokonaluje. Stále častěji se uplatňuje záměrné zapamatování, racionalita a logický úsudek.

Pozornost je na počátku školní docházky krátkodobá, odolnost vůči rušivým elementům je nízká. Proto rozvoj pozornosti má pro školáka velký význam, neboť rozhoduje o úspěšnosti či neúspěšnosti v oblasti učení. Platí čím nižší ročník, tím kratší úkoly a střídání činností. A nezapomenout na pochvalu a motivaci.

Myšlení a jeho vývoj je ovlivněn školní činností a osobností učitele. Dítě si osvojuje schopnost logických operací (opírá se o konkrétní věci a jevy, které si umí představit). Na počátku mladšího školního věku jsou přínosem názorné pomůcky. Rozvoj myšlení vede k předpokladu naučit se číst, psát, počítat. Kolem osmi let se zpřesňuje i chápání času, dítě se učí řadit události, znát hodiny.

Řeč se rozvíjí a obohacuje v závislosti na vývoji myšlení. Mezi dětmi jsou velké rozdíly ve slovní zásobě i výslovnosti. Ve škole se dítě snaží osvojit si řeč psanou a čtenou, což je zpočátku velmi náročné. (Šimíčková – Čížková a kol., 2010).

1.2.3 Socializace

Období mladšího školního věku je možno označit jako období extraverze kolektivního života a vztahů. Sociální role žáka přináší nové společenské postavení, dítě se odpoutává od rodiny (rodinné vztahy jsou stále základem citové jistoty dítěte). Dítě navazuje nové vztahy s vrstevníky, učí se kooperaci i soutěžení. Rozvíjí se kamarádské vztahy. Dítě je socializováno nejen zvnějšku (rodiče, sourozenci, vrstevníci, učitelé), ale do značné míry se socializuje samo - sebesocializace. V oblasti sebepojetí je podstatné kladné sebehodnocení. Rodiče jsou pro dítě silným identifikačním vzorem. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Emocionální vyrovnanost a sociální obratnost jsou pro celkovou školní adaptaci a úspěšnost velmi důležitými charakteristikami. U dítěte narůstá schopnost emočního porozumění. Začínají se rozvíjet vyšší city, jako jsou estetické, sociální, intelektové, etické. Role školáka má relativně pevná pravidla. Respektování norem chování je motivováno potřebou naplnit sociální očekávání.

Morální vývoj je silně ovlivněn výchovnými postupy a způsobem interakce mezi členy rodiny. Dítě je silně citově vázáno na rodině, z níž si přebírá hodnotový systém i postoje. Rozdílnost postojů rodičů a učitelů je pro dítě problém emociální. (Šimíčková – Čížková a kol. 2010)

1.2.4 Vývoj hry

I když hlavní činností dítěte mladšího školního věku je učení a práce, zůstává hra stále důležitou činností pro zdravý vývoj osobnosti dítěte. Dle Langmeiera: „*Pro zdravý vývoj osobnosti je hra i ve školním věku nezbytná a mají pro ni být vytvořeny podmínky.*“ (Langmier in Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 141)

Hra je relaxací, přirozeným odreagováním od školních povinností. Hra plní funkci diagnostickou a terapeutickou. Oblíbené jsou hry konstruktivní, pohybové, soutěživé a společenské hry s pravidly. Chlapci jsou ve hře hlučnější, agresivnější, mají více originality a tvořivosti ve srovnání s děvčaty. Hry děvčat vykazují více stereotypnosti, jsou klidnější. V mladším školním věku se objevují počátky zálib a zájmů, které mají zatím spíše přechodný charakter. Úspěšná seberealizace v zájmové činnosti dítěte rozvíjí jeho osobnost. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

2 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS

V následující kapitole se blíže seznámíme s pojmy výchova a volný čas, které spolu úzce souvisí. Objasníme si pojem participace, která je nedílnou součástí sebevýchovy a všestranného rozvoje osobnosti dítěte. V závěru kapitoly se zmíním o důležitosti vlivu rodiny, prostředí a školy, na trávení volného času dítěte.

2.1 Výchova

Výchova člověka formuje, ukazuje mu cestu, možnosti a učí jej, jak by se měl chovat a reagovat na určité životní situace. Výchova má celoživotní rozměr a probíhá ve složitých vnitřních a vnějších podmínkách. Vnitřní podmínky vyplývají z biologických a psychických zvláštností člověka a vnější podmínky z přírodního a sociálního prostředí. Dědičnost, prostředí a výchova by měly být v rovnováze. *„Výchova je záměrné ovlivňování socializačních procesů v souladu se společensky přijímanými normami a učení se společenským rolím“*. (Sekot, 2006, s. 256).

Výchova je také proces mezi člověkem, který vychovává a vychovávaným. Výchova ve 21. století je ovlivněna rychlými společenskými změnami a složitostmi moderního světa, které narušují platnost dosavadních zásad člověka. (Střelec, 2004)

2.2 Volný čas

Pokud dnes použijeme pojmu volný čas, každý si vybaví určitou oblíbenou aktivitu, které se ve svém volném čase nejraději věnuje. To, co je pro někoho považováno za povinnost, pro jiného může být příjemně strávený volný čas.

Dle Pávkové je volný čas doba, po kterou člověk koná dobrovolně svobodně věci, které ho baví, zajímají, nebo jinak uspokojují. Patří mezi ně např. odpočinek, rekreace, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolně prospěšná činnost. (Pávková, Hájek aj., 2008). Pedagogické ovlivňování dětí zejména mladšího školního věku je žádoucí a to z důvodů, že tyto děti nemají zcela vyhraněny své zájmy a nedovedou se orientovat v oblastech volného času, proto potřebují citlivé vedení. (Pávková, Hájek aj., 2008) *„Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.“* (Pávková, Hájek, aj., 2008, s. 13 – 14).

Volný čas dětí a jeho naplňování vhodnými aktivitami hraje významnou roli při utváření osobnosti dítěte a při jeho pozitivní socializaci. Kvalitní zabezpečení trávení volného času může, i když jen do jisté míry, kompenzovat případné nedostatky rodinného prostředí, školského systému a dalších vlivů. Rodina má ale zcela dominantní a primární postavení vzhledem k osvojení si aktivit ve volnočasovém výchovném působení, ale i v každodenním životě. Volný čas a způsob jak jej trávíme, je důležitý pro každého z nás, i když si to často neuvědomujeme. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

2.3 Výchova ve volném čase

Volný čas je součástí výchovného působení v té části lidského života, o které člověk může svobodně rozhodovat. Podstatou je utváření, rozvíjení a kultivování schopností, dovedností, motivace a kompetencí pro hodnotné využívání volného času každého jedince. Pojem výchova volným časem označuje aktivity ve volném čase, příslušné instituce, použité metody a formy jako prostředky výchovy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

2.3.1 Význam a funkce výchovy ve volném čase

Člověk je již od svého narození ovlivňován prostředím a lidmi kolem sebe. Výchova je tedy zásadní a velice důležitá ve všech činnostech, které ve svém životě vykonáváme. V procesu výchovy a socializace si lidé osvojují postoje, hodnoty a jednání dané kultury. (Sekot, 2006) Výchova ve volném čase má i své funkce a každé zařízení, nebo organizace je plní podle svých možností a poslání:

- funkce výchovně – vzdělávací,
- funkce zdravotní,
- funkce sociální,
- funkce preventivní,

Funkce výchovně vzdělávací - spočívá v záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců, dosažení reálných cílů pomocí správně zvolených pedagogických prostředků. Umožňuje působení na všechny složky osobnosti, tělesnou, psychickou i sociální. Výchova ve volném čase uspokojuje, rozšiřuje a prohlubuje zájmy a rozvíjí schopnosti každého jedince.

Funkce zdravotní - podpora zdravého vývoje v oblasti duševní, tělesné i sociální.

Funkce sociální - zajištění bezpečnosti, odpovídajícího zaměstnání a péče o děti a mládež v době nepřítomnosti rodičů. Může být také příležitostí k vyrovnávání rozdílů mezi sociálními, materiálními podmínkami v rodinách.

Funkce preventivní - zařízení a organizace pro výchovu dětí a mládeže ve volném čase, se snaží formou primární prevence předcházet problémům a jiným nežádoucím jevům v chování každého jedince. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

2.3.2 Cíle výchovy ve volném čase

Každý pedagog, nebo vychovatel by si měl určit cíle přiměřené, podle sebe i účastníků činností, volit správné prostředky, jimiž lze dosáhnout cílů. „*Výchova ve volném čase má své specifické obecné i dílčí výchovné cíle.*“

„*Obecným cílem výchovy ve volném čase, mimo vyučování je naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu. Z těchto obecně formulovaných cílů, lze odvodit řadu cílů dílčích, např. naučit vychovávané odpočívat a rekreovat se, rozvíjet jejich zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat a kultivovat jejich potřeby, naučit je vhodně si uspořádat režim dne, vést je ke zdravému životnímu stylu, podporovat myšlenku celoživotního vzdělávání.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 73).

2.3.3 Participace

Participace je podílení se vychovávaného na své vlastní výchově. Vychovatel si při výchově každého jedince musí uvědomit také skutečnost, že velice důležité je, abychom člověka, kterého vychováváme, vedli k samostatnosti. Abychom mu dali prostor k vykonání úkolů.

Jedním z cílů každého vychovatele, pedagoga, nebo jiné dospělé osoby, která se chce podílet na výchově dětí a mladých lidí, by měl být přístup, který jim umožňuje nezávislost na druhých lidech, učí je samostatnosti, zodpovědnosti vůči sobě i ostatním.

Participace rozvíjí u každého jedince:

- ochotu převzít zodpovědnost za vlastní jednání,
- dovednosti spojené s plánováním a rozhodováním,
- schopnost převzít odpovědnost za část činnosti nebo programu pro celou skupinu,

- schopnost a ochotu zapojit se do manažerských odpovědností spojených s provozem zařízení nebo organizace. (Pávková, Hájek aj., 2008)

Ve volném čase máme větší prostor pro participaci, nejsme tolik vázáni plánem programu. Můžeme do programu zařadit více aktivit směřujících k rozvoji participace. Děti se mohou více podílet na přípravě jednotlivých činností a aktivit.

2.4 Vliv rodiny, školy a prostředí na výběr zájmových volnočasových aktivit

Rodina a prostředí, ve kterém dítě, nebo mladý člověk vyrůstá, je nejdůležitější složkou výchovy ve všech směrech. Ať už jde o výběr zájmových aktivit ve volném čase, nebo o postoj k nim. Rodina, která funguje, dokáže lépe své děti motivovat k výběru a plnění činností ve volném čase, než rodina, kde rodiče nemají zájem o to, co jejich dítě ve volném čase dělá, jak a s kým ho tráví. *„Ve společnosti jsou hodnoty „bytí“ potlačeny hodnotami „míti“ majetek, vlastnictví, jmění, spotřeba, egoismus stojí před pospolitostí, tolerancí, střídmostí, skromností, poctivostí.“* (Vážanský, 1992, s. 5)

Pokud si rodiče svých dětí všímají, zajímají se o to, co je baví, v čem vynikají, na co mají talent a nadání, mohou tak jejich talent a zájmy dále rozvíjet a vést je správným směrem, pomoci jim určit si cíle. Trávení volného času může často ovlivnit směr, kterým se bude život jejich dítěte ubírat, a rodiče by toho měli být součástí. Měli by své děti podporovat, povzbuzovat a motivovat. Dítě potřebuje cítit oporu svých blízkých. Další důležitou roli v životě dětí a mladých lidí hraje škola. Její přístup a postoj na výběr volnočasových aktivit je velmi zásadní. Také v případech, kdy selhává rodina, nastupuje škola a pedagogičtí pracovníci na její místo a má velký vliv na socializaci dětí a mladých lidí. (Vážanský, 1992).

3 PROGRAMOVÁ PŘÍPRAVA PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA

V úvodu kapitoly se zaměříme na základní rozčlenění táborů. Vymežíme si pojem příměstský tábor, podmínky za jakých je možno příměstský tábor realizovat. Nezapomeneme ani na hru, která je nedílnou součástí každého tábora, ať už se jedná o tábor pobytový či příměstský. Hra je přirozenou činností dítěte každého věku a na táboře nejen dítěte, ale často i vedoucích. Hrou můžeme na dítě působit výchovně, můžeme ji využít k relaxaci a odreagování, ale i k prožitku. V závěru kapitoly se podrobněji seznámíme základními principy a zásadami dramaturgie a tvorby programu tábora. A vzhledem k výtvarně tvořivému zaměření tábora zařadím stručný popis výtvarných technik, které jsou nedílnou součástí takto zaměřeného tábora.

3.1 Druhy táborů

V dnešní době je nabídka táborů velmi široká a pestrá. Můžeme si vybrat z táborů konaných v budovách, stanových, putovních, vodáckých, pobytových či příměstských různě tematicky zaměřených. Tábor může být dobrý s kvalitním týmem vedoucích i programem, ale rovněž také špatný. Organizátorů je nepřehledné množství. Rodiče by se měli o táboře, na který chtějí dítě poslat dobře informovat a také zvážit, jaký typ tábora bude jejich dítěti nejlépe vyhovovat. (Jak poznat dobrý tábor [online])

Harmach a kol. uvádí následující druhy a typy:

- **stálé tábory** – tábory ve stálých tábořištích (zděné, chatové, stanové základny), celý pobyt na jednom místě,
- **putovní tábory** – během pobytu vystřídají účastníci několik tábořišť, většinou jde tábory pěší, vodní či cykloturistické,
- **příměstské tábory** – specifická forma nabídky denního programu bez noclehu,
- **hvězdicové tábory** – tábor, při němž účastníci absolvují nekolikadenní výlety do okolí základny.

Typy táborů dle složení účastníků:

- **běžné** – účastníky jsou děti a mládež z „běžné“ populace,
- **integrované** – tábor i pro děti z rizikových skupin, z dětských domovů, pro zdravotně postižené, kdy alespoň 20% účastníků je z takto postižené populace,
- **ozdravné** – určené pouze pro zdravotně postižené děti. (Harmach a kol., 2004)

Typy táborů dle zaměření:

- **všeobecné** – zaměřené na širokou škálu aktivit, her a soutěží,
- **odborné** – pobyt jednotlivců či kolektivu je orientovaný na jednu činnost (jazyková výuka, estetické či přírodovědné soustředění a podobně). (Harmach a kol., 2004)

3.2 Příměstské tábory

Příměstský tábor trvá z pravidla týden, kdy program v jednotlivých dnech bývá programově propojen a probíhá od ranních do odpoledních hodin. Děti mají v místě konání tábora během dne zajištěné stravování, ale nepřespávají tu. V určitou hodinu si je vyzvedne rodič nebo jiná oprávněná osoba a jdou domů. V podstatě jde tedy o svěřeni dítěte do péče pořadatele tábora na dobu několika po sobě jdoucích dnů, a to na předem stanovený časový úsek v každém jednotlivém dni. Příměstský tábor je vhodný především pro děti, které jsou fixované na rodiče a pobytový tábor, by byl pro ně zátěží. (Harmach, J. a kol., 2004)

Pokud se příměstského tábora neúčastní více jak 30 dětí mladších 15 let, nevztahuje se na něj zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů. Ale samozřejmě pořadatel má povinnost zajistit vyhovující podmínky k pobytu dětí v místě konání tábora, která vyplývá z odpovědnosti pořadatele za dítě, nad kterým převzal na dobu trvání akce dohled (od okamžiku, kdy je mu dítě v určený čas a na určeném místě svěřeno, do doby, kdy si je převezme zpět rodič). Z této odpovědnosti vyplývá, že pořadatel je povinen zajistit dítěti při pobytu na příměstském táboře takové podmínky, aby byla chráněna a zachována všechna jeho práva jako člověka a osoby nezletilé. (Přehled legislativy pro pořádání letních táborů [online])

3.3 Hra

„Hru chápeme jako jeden z nejideálnějších prostředků harmonického rozvoje osobnosti.“
(Hanuš, Chytilová, 2009, s. 114)

V každodenní pedagogické praxi je hra nenahraditelným prostředkem výchovy. Jejím používáním navozujeme situace, příběhy, děje, role, ve kterých se jedinec či skupina rozvíjí a roste vědomostně, ale především zkušenostně. Hra je prostředkem, kterým ověřujeme své teoretické poznatky, úroveň dovedností, životní zkušenost a provazujeme je s vědomím použitelnosti v životě. Hrou prověřujeme své názory, hodnoty a postoje, ale také získáváme

poznatky o sobě, o druhých a okolním světě. Hra je také nesmírně širokou oblastí, do které řadíme celou řadu aktivit a činností. (Hanuš, Chytilová, 2009)

Ve hře, ve chvílích uvolnění, při strhujících a neobvyklých zážitcích se najednou lidé objevují bez „masek“, otevření, přístupní, spontánní. Stavby napětí, narušení rovnováhy vybočení z tradičních zažitých hodnot a neuvědomovaných kolejí života s sebou přináší vedle možnosti pozorování okolního světa jinými očima, neznámým způsobem, i novou kvalitu. Umění zastavit se, vydechnout, pochopit, vnímat. (Vážanský, 1992)

Činčera uvádí několik důležitých rysů hry:

- **Hra jako znak.** Hra je něco, co není zcela doopravdy. Provádíme něco s poukazem na něco jiného. Špioni předstírají, že jsou někým jiným.
- **Emocionální angažovanost.** Hra obsahuje vzrušení. Vzrušení souvisí s nejistotou a neurčitostí hry. Je podněcováno soutěží, zkouškou vlastních schopností a dovedností ve hře obstát.
- **Pravidla.** Lov, flirtování i hokej mají svá pravidla, která je třeba respektovat a za jejich porušení následuje sankce.
- **Soutěž.** Hra je téměř vždy soutěží, byť nikoli nutně soutěží proti někomu. Je možné soutěžit proti něčemu – např. základnímu nastavení hry, časovému limitu atd.
- **Cíl.** Cílem hráče ve hře je vyhrát. Cílem pedagoga, který hru uvádí, může být něco zcela jiného. Prostřednictvím hry dovést účastníky k určitému porozumění, k určitým postojům, prožitku.

„Mluvíme - li o výchově hrou, dostává se v ní učitel do postavení tajného agenta, který ve skrytu své ilegality předstírá, že zprostředkovává svým studentům zábavu, zatímco jeho cílem je zábavu využít k dosažení svých vzdělávacích cílů.“ (Činčera, 2007, s. 10)

„Způsob provedení hry je závislý na jejich cílech a na kontextu jejího zařazení do celku. Postup, který se osvědčil pro uvádění aktivity s cílem integrovat skupinu, nemusí být stejně vhodný pro aktivitu s cílem osobnostního rozvoje jednotlivce či cílem vzdělávacím.“ (Činčera, 2007, s. 96, 95)

Samotný výběr hry by měl být dobře promyšlený s ohledem na cíl, k němuž směřujeme.

Při přípravě hry bychom neměli zapomínat:

- **na cíle hry:** čeho chci hrou dosáhnout,
- **na složení účastníků:** počet, věk, psychická a fyzická zdatnost,
- **na čas:** denní dobu – (ráno, večer), dobu na přípravu, délku samotné hry,

- **na místo:** jestli bude aktivita venku nebo uvnitř,
- **na materiál:** co budu na hru potřebovat,
- **na pravidla:** musíme dostatečně a správně vysvětlit pravidla tak, aby jim všichni porozuměli,
- **na motivaci:** každá činnost by měla děti motivovat, buď zážitkem, to znamená, že chceme při hře něco neobvyklého zažít, těšíme se na to, co nás čeká, na to že si ze hry odneseme zážitky a vzpomínky,
- **na realizaci:** rozdělení do týmu, kolik budu potřebovat pomocníku na realizování hry,
- **na hodnocení:** po skončení každé hry musí proběhnout společné a spravedlivé hodnocení, reflexe. (Hanuš, Chytilová, 2009)

Ve hře, ve chvílích uvolnění, při strhujících a neobvyklých zážitcích se najednou lidé objevují bez „masek“, otevření, přístupní, spontánní. Stavby napětí, narušení rovnováhy vybočení z tradičních zažitých hodnot a neuvědomovaných kolejí života s sebou přináší vedle možnosti pozorování okolního světa jinými očima, neznámým způsobem, i novou kvalitu. Umění zastavit se, vydechnout, pochopit, vnímat. (Vážanský, 1992)

3.4 Výtvarné techniky

Vzhledem k výtvarně tvořivému zaměření příměstského tábora se krátce seznámíme s možnostmi využití výtvarných technik pro všestranný rozvoj osobnosti dítěte.

„*Výtvarná technika je prostředek výtvarného vyjadřování.*“ (Roeselová, 2003, s. 67). Mezi základní výtvarné techniky patří malba, kresba, grafika, plastická prostorová tvorba. Pomocí těchto technik může člověk vyjádřit, co vidí, cítí a prožívá. Kdybychom vedle sebe postavili několik lidí a řekli jim, ať nakreslí krajinu, každý nakreslí krajinu, která se mu vybaví, kterou má rád. Každé dílo je originální, protože má svůj jedinečný rukopis. I z výtvarných projevů dětí se dá vyčíst, co právě prožívají, co cítí a co je baví. Některé děti malují princezny, kytičky jiné zase zvířata, domy. (Brožová, Peřinová, 1994) Výtvarné vyjadřování v kresbě, malbě, grafice a plastické prostorové tvorbě považuje za nejvýznamnější výchovně vzdělávací cíl rozvoj estetického citění dítěte.

Výtvarné vyjadřování vede k rozvoji řady kompetencí dítěte například:

- objevovat estetické kvality v okolním světě, v přírodě a ve výtvarném umění,
- individuálně hodnotit různé stránky světa, soustředit se na vlastní náhled a na obsah vlastního výtvarného projevu,

- promýšlet kompoziční principy, obměňovat výtvarná řešení,
- vyjádřit vizuální pozorování v čitelně rozvržené ploše (lineárně charakterizovat obrazový znak, modelovat ho světlem, stínem nebo barvou, uplatnit prostorové vztahy),
- v návrzích designu stavět na jednotě tvaru, materiálu a dekoru (stylizovat realitu, respektovat čitelnost tvaru, omezit barevnost,
- nově uplatnit vlastní i cizí práce – instalace výstav. (Roeselová, 2003)

„Samozřejmě i ve výtvarné práci má své důležité místo motivace „Musí oslovit, vyvolat smyslové zážitky, zkušenosti, emoce, rozumové úvahy. Významné motivační účinky má také vyprávění, četba, poslech hudby, návštěva galerií, muzeí, ateliéru umělce nebo výtvarné akce.“ (Roeselová, 2003, s. 99).

Důležitou motivací je také pochvala za odvedenou práci, povzbuzení do další práce. Roeselová poukazuje u dětí na důležitost výtvarné hry, které zprvu napomáhají zbavit se ostychu před neznámými výtvarnými prostředky a později jsou inspirací pro spontánní tvorbu. Výtvarná hra se zabývá materiály a nástroji – estetickými účinky a výrazovými možnostmi jejich stop, barevných skvrn nebo hmot. Osvojování výtvarných dovedností je aktivní proces. (Roeselová, 2003)

Dítě zachází s pomůckami, které drží v ruce poprvé, seznamuje se s výtvarnými postupy. I když si bezděčně hraje, objevuje výtvarné vztahy a dále s nimi pracuje. Tak se během výtvarných her seznamuje s možnostmi kresby, malby, grafiky a modelování a učí se volit si prostředky, které mu nejvíce vyhovují. *„Jednotlivé proudy dnešní výtvarné výchovy se snaží vycházet z respektu k osobnosti dítěte, k jeho způsobu nazírání a k jeho prožívání světa. Má - li toto pojetí výtvarné výchovy uspět, musí učitel respektovat psychosomatické vlastnosti svých žáků a jejich výtvarně projevovalé nebo typologické předpoklady. Otevřít se dětem a ochotně přijímat jejich odlišnosti, potlačit vlastní výtvarný názor“.* (Roeselová, 1996, s. 13)

3.5 Tvorba programu a dramaturgie

„Ať už se jedná o tábor či jiné podobné akce plánování programu začíná už v okamžiku, kdy se stanovuje zaměření těchto akcí“. (Harmach a kol., 2004, s. 40)

Při tvorbě programu je nutno přihlížet:

- **ke složení účastníků** – počtu, věku, pohlaví, zda jde o zatím se neznající jednotlivce či už stmelovaný kolektiv,

- **ke složení pedagogického kolektivu** – počtu pracovníků, jejich zkušenostem a kreativitě,
- **ke druhu, typu, poloze a vybavení tábora.**

Na všechny pracovníky na táboře je kladen při tvorbě programu základní požadavek: *„Umět si hrát, to je umění, které musíme všichni zvládnout. Nedělat pouze výchovný dozor, ale hrát si s dětmi a zároveň jejich hru nenásilně motivovat, usměrňovat a řídit. Cílevědomě ovlivňovat jak jednotlivce, tak i kolektiv. Vedoucí se nesmí lekat nových věcí a bát se, že by si mohl před dětmi zadat.“* (Harmach a kol. 2004, s. 40)

Každý tábor má svou strukturu:

- **Cíl** - je to čeho chci během tábora dosáhnout, v čem chci posunout jednotlivé složky osobnosti (výchovné cíle), co nového chci děti naučit a co nového by si měly osvojit (vzdělávací cíle).
- **Obsah** - je vlastní náplň činnosti sloužící k dosažení cíle.
Výchovný cíl - prioritně formuje psychickou složku (racionální i citovou), zprostředkovaně i fyzickou (při výletech, překonávání přírodních překážek a podobně) a nakonec i sociální (děti se učí spolupráci, zodpovědnosti a podobně).
Vzdělávací cíl – naučí se něco z historie, botaniky, ekologie a podobně, při získávání poznatků mohou komunikovat s lidmi a získávat tak určité sociální dovednosti.
- **Prostředky** - jimiž lze uskutečnit obsah, jehož pomocí dosahujeme cíle. Jejich výběr a stanovení je součástí vlastní přípravy programu. Mohou být hmotné (pomůcky a další potřeby, bez kterých by nešlo obsah uskutečnit a nehmotné.
- **Formy** - jedná se o organizační zajištění obsahu (typ tábora, typy přesunů, denní režim a podobně).
- **Metody** - způsob, jakým se prostřednictvím obsahu naplňuje cíl například hra, instruktáž, exkurze, beseda, sestavování map.

„Kromě těchto stanovených výchovných cílů a způsobů jejich dosažení je nutno zajistit i složku relaxační, vhodně činnosti prostrídávat, nezůstat pouze u dominantního obsahu.“ (Harmach a kol., 2004. s. 37).

Při plánování programu bychom neměli zapomínat na zpětnou vazbu. Zpětná vazba patří ke každé akci, která využívá hru k výchovným cílům. Užitím zpětné vazby se stávají z her a aktivit rekreačních, hry a aktivity výchovné. (Hanuš, Chytilová, 2004)

Prostředky zpětné vazby volíme podle:

- **Cíle programu a zpětné vazby** – když vím čeho chci programem dosáhnout, vím na co a jak budu směřovat zpětnou vazbu.
- **Věkové kategorie** – jinak vedu zpětnou vazbu u dětí mladšího věku, středoškoláků, dospělých.
- **Vyspělosti a speciální charakteristiky skupiny** – (učitelé – manažeři, učiliště – gymnázia).
- **Vývoje skupinové dynamiky** – jinak pracuji se zpětnou vazbou na začátku tábora a jinak na konci tábora. (Hanuš, Chytilová, 2004)

Na příměstském táboře můžeme zpětnou vazbu využít k zhodnocení jednotlivých činností a aktivit (jak se povedly, jak by se daly příště udělat jinak, jak se dětem líbily, co v nich vyvolaly za pocity).

Dramaturgie:

- Co je dramaturgie? Metoda, jak vybírat jednotlivé programy a sestavovat je do vyšších tematických celků (programových bloků) s cílem dosáhnout ve vymezeném čase tábora či akce co největšího účinku či efektu. (Činčera, 2007)
- Chytilová popisuje dramaturgii jako neplánovanou cestu dlážděnou konkrétními programy a hrami skrze něž kráčíme k cíli projektu, zhmotňuje ideály, myšlenky, představy, přání a potřeby organizátorů projektu. Při tomto procesu stává praktickou tvůrčí činností, která proniká do veškeré práce, podílí se na sestavování programu, ale i na vytváření atmosféry akce. Je kombinací nejrůznějších postupů, pravidel s reflektováním konkrétních daností, které na konec vedou k volbě a výběru optimálních prostředků s cílem dosáhnout maximálního výchovného efektu. Jejím produktem je podrobný scénář projektu. (Chytilová in Hanuš, Chytilová, 2009)

Zásady dramaturgie:

- **Posloupnost** - aktivity by měli na sebe logicky navazovat.
- **Gradace** - růst fyzické a psychické zátěže aktivit by měl být rovnoměrný.
- **Prostor a rozmanitost** - neměly by se opakovat či objevovat za sebou stejné aktivity stejného druhu či formy.
- **Stříhy (kontrasty)** - oživení i motivaci pomáhá střídání aktivit opačně zaměřených, tedy po psychologických programech zařadit pohybové atd.

- **Vyváženost, přiměřenost** - v programu by se nemělo zapomínat také na odpočinek, chvíli na samotu.
- **Pozitivní bilance** - program by měl být složený tak, aby z něj každý mohl mít „dobrý pocit“ bez ohledu na to jaké má fyzické, či intelektuální dispozice.
- **Tempo** - je závislé i na skupině (věku účastníků).
- **Začátek tábora** - nezbytnost promyšlení tohoto prvního kritického bodu tábora. Je dobré, aby tábor začínal intenzivním nečekaným prožitkem.
- **Vrcholy tábora** - promyšlení zhruba dvou až tří programových dominant.
(Činčera, 2007)

Důležité je pamatovat na to, že by tábor neměl být jen bezstarostnou rekreací. „*Jeho účel je samozřejmě širší, vedle rekreace, relaxace, a zábavy by měl rozvíjet i osobnost dítěte, podpořit jeho sebedůvěru, tvořivost, samostatnost a v neposlední řadě i rozšířit jeho znalosti dovednosti.*“ (Harmach a kol., 2004, s. 39,40).

4 RÁMEC PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA 2016

Praktickou část práce jsem rozdělila do dvou částí. V první části se zaměřím na popis přípravy a realizace příměstského tábora. V této části práce se také blíže seznámíme s průběhem celotáborové hry. Celotáborová hra je hra etapová, která je zařazena do každodenního táborového programu. Cílem hry je dosáhnout programového propojení jednotlivých dnů, vytvářet motivaci po celou dobu pobytu na příměstském táboře a vést děti ke spolupráci a soutěživosti. Harmach a kol. doporučuje: *„aby denně byly této hře věnovány jen asi 2- 4 hodiny, podle její náročnosti – tedy aby hra měla denně pouze jednu akci (soutěž, hru, část), která by se stala vyvrcholením programu příslušného dne. Zbytek času pak bohatě vyplní ostatní táborová zaměstnání.“* (Harmach a kol., 2004, s. 43)

V druhé části práce bude následovat rozbor vlastního programu příměstského tábora a také zhodnocení celého tábora. Hodnocení nesmí chybět na konci žádného tábora, neboť je důležitým ukazatelem, toho co se povedlo, ale také čeho se příště vyvarovat.

4.1 Organizace tábora

I když to tak nevypadá, zorganizovat tábor vyžaduje nejen spoustu pedagogického umu, ale také mnoho organizační práce náročné na čas. *„Obecně se dá říci, že prvotní přípravy akce začínají asi půl roku předem.“* Tehdy by si měl pořadatel ujasnit základní údaje: *termín, místo počet účastníků, personál, stravování, programové zaměření a rozpočet.* *„Jakmile jsou tyto základy dány, rozbíhá se příprava. V první řadě musíme mít jasno o účastnících. Pro koho tábor pořádáme? Jsou to děti z našeho oddílu, sdružení, kroužku, nebo se otevřeme volnému náboru účastníků?“* (Harmach a kol., 2004, s. 33). Hlavně pokud, organizujeme tábor poprvé a nemáme zkušenosti je to opravdu náročný úkol. Ale díky dostupné literatuře, informacím a také radám lidí, kteří mají zkušenosti s pořádáním táborů, lze tento nelehký úkol zvládnout.

4.1.1 Důvod k realizaci tábora

Při mém studiu vychovatelství na pedagogické fakultě byla v prvním ročníku Praxe na letním dětském táboře jedním z povinně volitelných předmětů. Podmínkou k získání zápočtu byl týdenní pobyt na táboře jako vedoucí. Na táboře jsem nikdy nebyla a neměla jsem nikoho známého, kdo by tábor pořádal a já jsem si mohla u něj praxi splnit. Proto jsem se rozhodla, že si pro splnění praxe zorganizuji příměstský tábor pod záštitou našeho města. Podala jsem si žádost na městský úřad. Rada města moji žádost zamítla s doporučením, ať si příměstský

tábor pořádám sama jako fyzická osoba. Po prostudování potřebných právních předpisů pro pořádání příměstských táborů a také po získání informací z finančního úřadu, živnostenského úřadu a pojišťovny, jsem si udělala živnostenské oprávnění a začala s přípravou příměstského tábora.

4.1.2 Příprava příměstského tábora

Na městském úřadě jsem si podala žádost o bezplatný pronájem keramické dílny, žádost byla vyřízena kladně. Připravila jsem přihlášky. Sestavila jsem finanční rozpočet pro tábor a sepsala provozní řád tábora. V ceně tábora měly děti zahrnuto pojištění, materiál, celodenní pitný režim, oběd, svačiny, odměny a vstup na bazén. Cena tábora byla 1.200 Kč na dítě. Poté jsem oslovila paní učitelku ze základní školy, ve které pracuji, zda by mi na táboře pomohla s dětmi. S paní učitelkou jsme sestavily program tábora.

4.1.3 Realizace příměstského tábora

Tábor s názvem Tvořeníčko, tvoření s Křemílkem a Vochomůrkou probíhal ve dnech 25. 7. – 29. 7.2016, a to denně od 8.00 do 16.00 hodin v keramické dílně našeho města Hrušovany nad Jevišovkou. Pod mým vedením se tábora účastnilo 21 dětí ve věku od osmi do dvanácti let. Velkou výhodou pro mě bylo, že jsem všechny děti znala z keramického kroužku, který v našem městě vedu. Pomocnou vedoucí byla moje kolegyně, paní učitelka ze základní školy, kde pracuji. V kolektivu převládaly dívky, ale měli jsme zde i dva chlapce, kteří dokázali rozesmát nás všechny. Tábor byl zaměřen na výrobu keramiky, tvoření z papíru a kresbu, ale také nechyběl prostor pro odpočinek a celotáborovou hru. Děti se zde mohly seznámit se spoustou nových výtvarných technik, rozšířit si své dovednosti, zažít spoustu legrace a hlavně lépe poznat své kamarády.

4.1.4 Zázemí tábora

Keramická dílna se nachází v budově zdravotního střediska, nedaleko náměstí. Součástí keramické dílny jsou tři místnosti. V nejmenší místnosti je pec na výpal keramiky. Druhá místnost slouží jako přípravná, jsou zde dvě umyvadla a stoly. Tato místnost sloužila v době tábora jako přípravná svačin. Třetí největší místnost slouží k samotné práci. Místnost je vybavena stoly s židlemi, policemi ve kterých jsou uloženy pomůcky pro výrobu keramiky, v této místnosti je i umyvadlo. Toalety jsou na chodbě naproti dílny. V blízkosti keramické

dílňy je i krásný městský park, který jsme využívali pro naše tvoření a také pro celotáborovou hru. Obědy byly zajištěny ve školní jídelně.

4.2 Celotáborová hra – Ostrov pokladů Křemílka a Vochomůrky

Park v blízkosti našeho tábora a jeho okolí byl ostrov, který ukrýval poklad. Naším úkolem bylo poklad najít. Každý den jsme překonávali překážky, plnili úkoly, hledali cestu k pokladu. Děti byly rozděleny do tří týmů po sedmi, věkově smíšených. Týmy soutěžily proti sobě a dostávaly body za své výkony (1. místo – 4 body, 2. místo – 3 body, 3. místo – 2 body) v jednotlivých soutěžích. Poslední den před závěrečnou reflexí byly vyhlášeny výsledky celotáborové hry.

4.2.1 První den

Úkol č. 1 Objevení ostrova pokladů: Než jsme vyrazili hledat mapu ostrova, děti se rozdělily do týmu. Tři nejstarší děti byly kapitáni jednotlivých týmů a vybírali si členy svého týmu podle barev a čísel. Vždy měly stejnou barvu (například červená s čísly 1, 2, 3) tři děti, které byly přibližně stejného věku, aby všechny týmy měly zhruba stejné věkové složení. Poté následovala krátká domluva, při které si děti vymyslely pro své týmy zajímavá jména: Mimoňi, Trpaslíci a Rychlíci. Abychom zjistili, kde se ostrov pokladů nachází, museli si týmy nejprve poskládat mapu a najít správnou cestu. Každý tým dostal v obálce mapu, která byla nakreslená na tvrdém papíře formátu A4 a rozstříhaná na 8 kousků. Na mapě byla vyznačena správná cesta, která je dovedla na ostrov. Body do celotáborové hry dostaly týmy podle pořadí, ve kterém dorazily na ostrov pokladů.

4.2.2 Druhý den

Úkol č. 2 Pohádkové bytosti: Každý tým dostal kartičku, na které bylo napsáno písmeno (každé družstvo má jiné písmeno) např. K, T, H, M. Týmy musely najít a napsat co nejvíce pohádkových postav, které začínali na písmeno na jejich kartičce. Lístičky se jmény pohádkových postav ukryli vedoucí v parku předem. Každá pohádková postava znamenala jeden bod do celotáborové hry.

Úkol č. 3 Pohádka O Křemílkovi a Vochomůrkovi: V názvu našeho tábora se objevují dvě jména pohádkových postav (Křemílek a Vochomůrka). Týmy měly za úkol nacvičit a zahrát libovolnou scénku z těchto pohádek. Po zahrání scének dostal každý tým od vedoucí lístiček,

na který napsal, která scénka se mu líbila nejvíce (samozřejmě nesměli psát svou scénku). Počet bodů týmy získaly podle hlasů, které dostaly v hlasování.

Úkol č. 4 Oblékačí závody: Na náš ostrov se žene silná bouře, proto se všichni obyvatelé ostrova musí teple obléct. Bouři nakonec Křemílek s Vochomůrkou rozehnali. A když už jsme měli více vrstev oblečení, zahráli jsme si oblékačí závody. Všichni obyvatelé našeho ostrova si museli obléci stejný počet vrstev oblečení, např. tričko, mikinu, svetr, tepláky, ponožky. Na určeném území ostrova si každý odložil v určených intervalech postupně stejné části oblečení: svetr, mikinu, tričko, tepláky, jednu botu, druhou botu, ponožky. Potom se týmy postavily v zástupu za sebou na startovní čáru a na znamení vyrazily k neobvyklému závodu. Vítězem se stal ten tým, jehož všichni členové byli v cíli ve svém oblečení jako první (za výhru dostal tým pět bodů do celotáborové hry).

4.2.3 Třetí den

Úkol č. 5 Stavba ostrovů snů: Náš pohádkový ostrov zaklel zlý čaroděj. Musíme se vydat na pustý ostrov a postavit ostrov snů, abychom zlou kletbu zrušili. Vydali jsme se do nedalekého lesoparku, kde každý tým postavil svůj ostrov snů z přírodnin, které si nasbíral. Za splnění tohoto úkolu dostal každý tým pět bodů a náš pohádkový ostrov byl zbaven kletby. (viz příloha 1)

4.2.4 Čtvrtý den

Úkol č. 6 Hledání indicií a pokladu: Zbývá nám poslední úkol, který musíme splnit, abychom našli poklad. Hra se odehrávala v parku. Týmy startovaly společně a na trase označené fáborčky, které byly pověšeny na stromech a keřích. Každý tým dostal tužku a papír, na který psal správné odpovědi k úkolům. Na trase bylo pět stanovišť označených čísly. Tato všechna stanoviště musely týmy projít a zapsat správné odpovědi. V cíli čekal vedoucí, který zkontroloval správné odpovědi. Za každou správnou odpověď dostal každý tým bod a podle dosažených bodů obdržel obálku, která obsahovala slova, ze kterých museli složit větu, a ta jim prozradila, kde mají najít poklad. Po složení věty vyrazily týmy hledat poklad. Věta zněla: **POKLAD JE UKRYTÝ POD VELKÝM STROMEM, 20 KROKŮ OD KNIHOVNY SMĚREM K BAZÉNU.** Věta se skládala ze 13 slov a tým s nejvíce body dostal jako nápovědu v obálce 4 slova: POKLAD JE UKRYTÝ POD. Tým, na druhém místě dostal jako nápovědu tři slova a tým na třetím místě dostal v obálce dvě slova. Zbývající slova byla rozmístěna na stromech v parku a každý tým si mohl v případě potřeby najít slovo, které mu

chybělo ke složení celé věty. Poklad byla truhlice, ve které každý člen týmu našel balíček sladkostí a drobný dárek. Do celotáborové hry dostal tým, který našel poklad pět bodů.

Úkoly na jednotlivých stanovištích při hledání indicií:

- **1. Stanoviště:** Každý tým dostal 4 kartičky, na kterých byly stopy zvířat. Museli poznat, kterým zvířatům stopy patří. Za každou správnou odpověď získal tým 1 bod.
- **2. Stanoviště:** Každý tým musel vyjmenovat tři nástroje používané při práci s hlínou na výrobu keramiky. Je to např. váleček, nožik, houbička, krajka, podložka. Za každou správnou odpověď získali 1 bod.
- **3. Stanoviště:** Opět každý tým musel napsat na papír 5 věcí, kterými člověk škodí přírodě a neměl by je dělat. Je to např. hluk v přírodě, odhazování odpadků, nepovolené kácení stromů, pytláctví, kopání do hřibů. Za každou správnou odpověď získal tým 1 bod.
- **4. Stanoviště:** Napsat co nejvíce léčivých bylin, které rostou v lese, nebo na louce. Za každou správnou bylinu získal tým 1 bod.
- **5. Stanoviště:** Na kartičkách bylo nakresleno několik věcí a týmy musely správně určit, do které skupiny při třídění odpadů tato věc patří a jakou barvu má příslušný kontejner (papír - modrý, sklo - zelený, plasty – žlutý, ostatní odpad – černý). Za každou správnou odpověď získal tým 1 bod.

4.2.5 Pátý den

Poslední den na nás už čekalo jen závěrečné vyhlášení vítěze celotáborové hry. Týmy s napětím čekaly, jak výsledky dopadnou. Před závěrečnou reflexí proběhlo vyhlášení výsledků celotáborové hry. Na prvním místě se umístil tým Mimoňů, druhé místo obsadil tým Trpaslíků a třetí krásné místo obsadili Rychlíci. Všem jsem poděkovala za super výkony, členové vítězného týmu dostali na památku za svou bojovnost malou sovičku. Všechny účastníky tábora hrála na krku perníková medaile.

5 PROGRAM TÁBORA

Program jsem sestavovala s ohledem na výtvarně tvořivé zaměření příměstského tábora. Také bylo nutné při tvorbě programu pamatovat na časové rozpětí. Na našem táboře toto časové rozpětí znamenalo pět dní od 8 do 16 hodin. Do programu bylo třeba zařadit spoustu tvořivých aktivit, celotáborovou hru, ale nesměl chybět ani prostor pro relaxaci potřebnou pro regeneraci sil. Z tematického zaměření tábora rovněž vychází skladba jednotlivých aktivit.

5.1 Popis a analýza programu

Program příměstského tábora byl zaměřen:

- na rozvoj jemné motoriky rukou, zručnosti, kreativity,
- na rozvoj rozumových schopností, zapojení logického myšlení, fantazie,
- na relaxaci a odpočinek,
- na činnosti, kterými můžeme děti vychovávat k samostatnosti, pravdomluvnosti, rozvíjet jejich individualitu,
- aby se děti naučily spolupráci s ostatními, ochotě pomáhat druhým, ocenit svou práci i práci druhých, týmové hře a soutěživosti.

Mým pedagogickým záměrem bylo dát dětem prostor k podílení se na přípravě i hodnocení všech činností a aktivit; součástí bylo i sebehodnocení jako účastníka tábora, hodnocení vlastních prací a hodnocení tábora jako celku.

Tabulka 1 Program tábora, zdroj: vlastní

PROGRAM PŘÍMĚSTSKÉHO TÁBORA TVOŘENÍČKO, TVOŘENÍ S KŘEMÍLKEM A VOCHOMŮRKOU, 25. 7. – 29. 7. 2016, HRUŠOVANY NAD JEVIŠOVKOU				
	<i>Dopolední činnosti</i>		<i>Odpolední činnosti</i>	
DEN	8:00 – 10:00	10:30 – 11:30	12:30 – 14:30	15:00 – 16:00
1.	Poučení, program tábora, seznamovací hry	Výroba květináče z keramické hlíny	Výroba zvonkohry z keramické hlíny	Objevení ostrova pokladů
2.	Výroba slaného těsta, výroba náramku z korálků	Pohádkové bytosti	Batikování triček, výroba stromu ze slaného těsta	Pohádka- o Křemílkovi a Vochemůrkovi
3.	Akční malba, Quilling	Oblékačí závody	Kresba podle stínů	Stavba ostrova snů
4.	Kresba portrétu podle fotografie	Hádej, kdo jsem	Hledání indicií a pokladu	Výroba maskota keramické dílny
5.	Drátování květináče	Svázání zvonkohry	Návštěva bazénu	Hodnocení příměstského tábora

Popis k tabulce 1:

- jiné činnosti
- celotáborová hra
- kreativní a rukodělné činnosti

Při tvorbě programu jsem vycházela ze zásad dramaturgie. I když na příměstském táboře jde s dramaturgií pracovat jen do určité míry. Děti večer odcházejí domů a ráno se vrací na tábor, tím dojde k narušení kompaktnosti tábora. Aktivitu do programu jsme volila tak, aby byly co nejvíce pestré a směřovaly k všestrannému rozvoji dětí. Do programu jsem zařadila i celotáborovou hru, kterou jsem upravila podle možností a potřeb příměstského tábora. Celotáborová hra byla pro příměstský tábor vítaným zpestřením.

5.1.1 Režim dne

Při sestavování režimu dne je důležité přihlédnout k individuálním potřebám dítěte, věku skupiny, pro kterou je režim sestavován. Také je důležité v režimu dne respektovat některé základní požadavky:

- poskytovat dětem a mládeži dostatek času k odpočinku,
- naučit děti a mládež odpočívat účinně, seznámit je s relaxačními technikami,
- střídat činnosti náročné s méně náročnými, duševní a tělesné aktivity,
- dodržovat určitý řád,
- brát v úvahu požadavky dětí na úpravu režimu dne a rozumným požadavkům vyhovět,
- vést mladé lidi k pochopení významu správného režimu dne,
- brát v úvahu kolísání výkonnosti, pozornosti v průběhu dne. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

S přihlédnutím ke zmíněným požadavkům jsem režim dne na příměstském táboře sestavila následovně (viz. Tabulka 2).

Tabulka 2 Režim dne, zdroj: vlastní

7.45 - 8.00	Příchod do dílny
8.00 - 10.00	<i>Dopolední činnosti dle programu</i>
10.00 - 10.30	Svačina a relaxace
10.30 - 11.30	<i>Dopolední činnosti dle programu</i>
11.30 - 12.30	Oběd a odpočinek
12.30 - 14.30	<i>Odpolední činnosti dle programu</i>
14.30 - 15.00	Svačina a relaxace
15.00 - 16.00	<i>Odpolední činnosti dle programu</i>
16.00	Odchod domů

5.1.2 Skladba jednotlivých aktivit

Jednotlivé aktivity byly sestavené tak, aby byly dodrženy základní požadavky na režim dne a vyhovovaly potřebám dětí mladšího školního věku. Svě místo zde měla také reflexe. Reflexe je důležitá pro zpětnou vazbu, ze které můžeme čerpat náměty a ponaučení pro organizaci dalšího tábora. Chour uvádí, že: „*nám připomíná, že hra není cílem, ale prostředkem výchovného procesu.*“ (Chour 2000, s. 40)

Slovník cizích slov definuje reflexi takto: „zrcadlení, odrazivost, přemýšlení, úvaha, rozjímání, sebepoznání, myšlení o myšlení samém, zvážení, uvážení okolností, souvislostí.“ (Reflexe [online])

Na našem příměstském táboře krátká reflexe probíhala každý den před odchodem domů. Posadili jsme se do kruhu a každý postupně řekl, co se mu dnešní den líbilo, co bylo pro něj přínosem či naopak co se nepovedlo a jak by to případně příště udělali jinak. Poslední den před koncem tábora jsme si udělali zhodnocení celého tábora.

5.2 Metodický plán programu prvního dne

V metodickém plánu program každého dne vždy popíše podrobněji jen jednu aktivitu z dopolední části programu a jednu aktivitu z odpolední části programu. U zbývajících aktivit napíše jen název (s ohledem na doporučený rozsah práce). Aktivity z celotáborové hry jsou podrobněji rozepsány v kapitole 4.

Dopolední část programu: Po příchodu do dílny následovalo pučení o bezpečnosti, děti jsem seznámila se zázemím tábora, jeho pravidly, režimem dne a programem. Představila jsem vedoucí. S dětmi jsme se domluvili, že i nám vedoucím budou říkat jménem. Myslím si, že pokud děti oslovují vedoucí jménem, je navozena příjemnější atmosféra tábora. Dále následovaly seznamovací hry a další aktivity podle programu dne: hra deka a výroba květináče z keramické hlíny (viz příloha 1).

HRA DEKA

Čas:	15 min. (čas může upravit, dle konkrétní situace)
Cíl:	Děti dokážou pohotově reagovat, zapamatují si jména svých kamarádů.
Motivace:	„Na vítěznou skupinu čeká odměna.“
Pomůcky:	Velká deka
Realizace:	Děti se postaví do kruhu a postupně řeknou své jméno. Poté se rozdělí do dvou skupin. Vedoucí se postaví naproti sobě a mezi sebe, roztáhnou deku. Jedna skupina si sedne napravo za deku a druhá nalevo, tak aby na sebe neviděli, a postupně se střídají u deky. Vedoucí odpočítá tři, dva, jedna, teď, pustí deku na zem a děti musí vykřiknout co nejrychleji jméno kamaráda, kterého uvidí naproti sobě. Kdo jméno řekne rychleji a správně, dostane bod. Děti si zapamatují jména kamarádů a na závěr můžeme skupinu, která dosáhla více bodů odměnit.

Odpolední část programu: Do odpoledního programu jsem musela z časových důvodů opět zařadit vyrábění z keramické hlíny, neboť výrobky z hlíny musí několik dní schnout a poté se musí ještě vypálit v peci. A my jsme potřebovali vypálené výrobky poslední den tábora dokončit. V dopolední části programu byla zahájena celotáborová hra (úkol č. 1 Objevení ostrova pokladů – viz kapitola 4. 2. 1). V dalších dnech už se jednotlivé činnosti střídaly, tak aby se po sobě neopakovaly dva stejné typy činností.

VÝROBA ZVONKOHRY Z KERAMICKÉ HLÍNY

- Čas:** 120 min
- Cíl:** Na základě slovní instrukce dokážou děti vymodelovat pláty zvonkohry. Zdokonalí si jemnou motoriku rukou. Naučí se výtvarnému vidění a představivosti při modelaci jednotlivých plátů z hlíny.
- Motivace:** Dětem ukážeme, jak hotová zvonkohra vypadá. Řekneme dětem, že zvonkohrou, kterou vyrobí, si mohou ozdobit pokoj, zahrádku nebo balkon.
- Pomůcky:** Keramická hlína, špejle, podložka, šlikr, kelímek s vodou, váleček, nožík.
- Popis činnosti:** Rozdělíme dětem hlínu asi 10x10 cm. Nejdříve si děti zpracují hlínu, poklepáním se odstraní bublinky, které mohou v hlíně být. Poté válečkem vyválí z hlíny plát silný přibližně půl centimetru, ze kterého nařežou pět pásků širokých 2 cm a dlouhých 15 – 20 centimetrů. Na konci každého pásku udělají špejlí díрку, která bude sloužit na uvázání provázku. Pásky stočí do spirály a uhladí mokrou houbičkou. Ze zbylé hlíny vymodelují klobouček ve tvaru misky asi 15 cm široký a kolečko s průměrem 6cm. Po obvodu kloboučku špejlí udělají dířky vzdálené od sebe dva centimetry. Vymodelované výrobky se nechají schnout.

Reflexe: Děti zhodnotily, jak se jim pracovalo s keramickou hlínou, zda pro ně byla jednodušší výroba květináče či zvonkohry. Pro většinu dětí byla jednodušší výroba zvonkohry. Také se jim líbilo objevení ostrova pokladů.

5.3 Metodický plán programu druhého dne

Dopolední část programu: výroba slané těsto, výroba korálků a celotáborová hra (úkol č. 2 Pohádkové bytosti viz kapitola 4. 2.)

VÝROBA SLANÉHO TĚSTA

- Čas:** 60 min.
- Cíl:** Na základě sestaveného návodu si samostatně vyrobí těsto a budou znát postup výroby slané těsto potřebného pro výrobu stromu.
- Motivace:** Hra: Najdi si lísteček s ingrediencemi. A zahraj si na kuchaře a pokus se sestavit postup přípravy těsta.
- Pomůcky:** Mísy, voda, hladká mouka, sůl.
- Popis činnosti:** Nejprve si každý tým musí najít podle barvy, kterou mají určenou tři lístečky s ingrediencemi, které do těsta patří. Potom zkusí každý tým sestavit svůj postup přípravy těsta a s tímto postupem seznámí ostatní. Dětem přečteme správný postup výroby a můžeme se pustit do práce. Každý tým dostane mísu mouku, vodu a sůl. Do mísy nasype mouku dle množství dětí, soli vždy o polovinu méně než mouky a vodu přidáváme postupně dle hustoty těsta. Těsto se musí pořádně vypracovat, aby bylo vláčné a nelepilo se. Těsto je dobré alespoň dvě hodiny nechat odpočinout v chladnu.

Odpolední část programu: batikování triček, výroba stromu ze slané těsta (viz příloha 1) a celotáborová hra (úkol č. 3 Pohádka o Křemílkovi a Vochoomůrkovi – viz kapitola 4. 2. 2).

BATIKOVÁNÍ TRIČEK

- Čas:** 120 min
- Pomůcky:** Bílé tričko - nejlépe bavlněné, karton, barva na textil, igelitové pytlíky, kýbl, voda, ocet, vidlička mikrovlnná trouba.
- Cíl:** Děti si osvojí základní postup při práci s touto technikou, budou umět vyjmenovat základní pomůcky potřebné při této technice. Vytvoří si podle zadaného postupu vlastní originální tričko.
- Motivace:** Zahrajeme si na módní návrháře a vyrobíme si každý svoje tričko, které bude originální, a v žádném obchodě na světě ho nemůžeme koupit.

Popis činnosti: Nejprve se tričko namočí do vody a pořádně vyždímá. Tričko položíme na karton a smotáme do spirály a z obou stran posypeme barvou, kterou jsme si vybrali. Takto připravené tričko vložíme do igelitového pytlíku, do kterého uděláme vidličkou dírky a vaříme v mikrovlnné troubě na největší výkon sedm minut. Najednou může v mikrovlnné troubě vařit až tři sáčky. Po vychladnutí tričko vyjmeme ze sáčku a pořádně vymácháme ve studené vodě, do které přidáme trošku octa, aby se barva lépe zafixovala, a necháme usušit.

Reflexe: Děti byly nadšené ze svých nových triček. Také se vydováděly při hraní pohádek. Některé děti se trošku styděly, ale jejich odvážnější kamarádi jim vymysleli krásné role a nenápadně se nechali vtáhnout do děje scénky. Nejvíce děti byly nadšené ze svých nových triček, byly překvapené, jaké se jim povedly zajímavé vzory.

5.4 Metodický plán programu třetího dne

Dopolední část programu: akční malba, quilling (viz příloha 1) a celotáborová hra (úkol č. 4. Oblékačí závody – viz kapitola 4. 2. 2)

AKČNÍ MALBA

Čas: 30 min

Cíl: Děti budou umět vysvětlit pojem akční malba. Naučí se tvůrčí spolupráci ve skupině a zapojení fantazie a aktivní imaginace.

Motivace: Nejprve dětem vysvětlíme pojem akční malba. Dětem řekneme, že se mohou těšit na originální díla, která vzniknou pod jejich rukama.

Pomůcky: Tuto činnost je dobré provádět venku, nejlépe na trávě, kde nebude vadit, že se tráva zašpiní. A také je dobré, když děti mají starší oblečení, které si mohou ušpinit. Temperové barvy v láhvi 500 ml, výkresy A3, tužka.

Popis činnosti: Nejprve si děti výkresy podepíší, protože se během malby mění místo výkresu. Podepsané výkresy položíme na zem těsně vedle sebe do tvaru obdélníku. Děti se postaví kolem výkresů. Dostanou do ruky láhve s temperami a libovolně cákají barvy na výkresy, které během práce různě otáčíme.

Odpolední část programu: kresba podle stínů a celotáborová hra (úkol č. 5 Stavba ostrova snů - viz kapitola 4. 2. 3).

KRESBA PODLE STÍNŮ

Čas:	120 min.
Cíl:	Děti si osvojí novou techniku, zapojí představivost.
Motivace:	Necháme děti, ať kreslí stín, který se jim líbí.
Pomůcky:	Papíry A3, tužka, pastelky.
Popis činnosti:	Tuto činnost je nutné dělat venku za slunečného počasí, kdy máme k dispozici spoustu stínů. Dětem rozdáme papíry a tužky a necháme je, ať si vyberou, jaký stín chtějí kreslit. Papír položíme na tvrdý podklad pod stín, který kreslíme. Tužkou obkreslíme stín, který kreslený předmět aktuálně má. Po určitých intervalech (asi 15min.) chodíme stíny dokreslovat. Pro kresbu podle stínu je třeba delší čas (alespoň hodinu), aby výsledný efekt stál za to. Je dobré mít nachystané nějaké hry, aby se děti mezi kresbou nenudily. My jsme kresbu spojili s plněním úkolu č. 5 do celotáborové hry. Po skončení kresby si mohou děti obrysy stínů vymalovat či vystínovat. Záleží na fantazii a dovednostech každého. Nám vznikla opravdu originální umělecká dílka.

Reflexe: Dopoledne se děti vydováděly při akční malbě, vůbec jim nevadilo, že některá barva skončila na jejich těle či oblečení. Když měli všichni hotovo, obrázky jsme si společně prohlédli. Děti popisovaly, co v cákancích barev na obrázcích vidí, byla jsem velmi překvapena jejich velkou fantazií. Vznikly pozoruhodné obrázky (viz příloha 1). Quilling se dětem celkem líbil. Práce nebyla náročná, za chvíličky měly mnoho výrobků, které porovnávaly, prohlížely a hodnotily. Kresba podle stínu děti nezaujala, tak jako stavba ostrova snů, která děti moc bavila (viz příloha 1). Některé děti dokonce vzaly odpoledne rodiče na procházku, aby jim své stavby ukázaly (viz příloha 1).

5.5 Metodika plánu programu čtvrtého dne

Dopolední část programu: kresba portrétu podle fotografie a hra Hádej kdo jsem.

KRESBA PORTRÉTU PODLE FOTOGRAFIE

- Čas:** 120 min
- Cíl:** Děti si osvojí základní dovednosti techniky kresby portrétu tužkou a stínování. Zlepší si koordinaci oko – ruka.
- Motivace:** Nejprve dětem ukážeme obrázky kreslené touto technikou. Povíme si základní pravidla při práci s touto technikou. Děti si mohou nakreslit originální portrét.
- Pomůcky:** Kancelářský papír A4, měkká tužka, fotografie obličeje formát A4, guma.
- Popis činnosti:** Každý si vezme svou fotografii a podle instrukcí začne kresba. Nejprve si rozvrhnou, v jaké úrovni budou oči, nos, ústa a uši. Protože většina dětí kreslila obličej poprvé, při rozvržení jsme si pomohli špendlíkem. Fotografie jsme si položili na papír a špendlíkem jsme jemně naznačili tvar obličeje, úroveň očí, nosu, rtů a uší. Tato pomůcka mnoha dětem pomohla při této nelehké práci. Tužkou kreslíme obrysy obličeje, kontury nosu, očí, rtů, uší, vlasů a na závěr stínujeme. Na tuto kresbu je dobré si vyhradit dostatek času.

Odpolední část programu: výroba berušky maskota keramické dílny a celotáborová hra (úkol č. 6 Hledání indicií a pokladu - viz kapitola 4. 2. 4).

VÝROBA BERUŠKY MASKOTA KERAMICKÉ DÍLNY

- Čas:** 60 min
- Cíl:** Děti si upevní dovednosti a pravidla spolupráce a komunikace ve skupině. Naučí se přijmout názor druhých. Prohloubí si svou kreativitu, představivost a fantazii.
- Motivace:** Sedneme si do kruhu a říkáme jména, která by se nám líbila pro našeho maskota. Tři nejčastější návrhy jmen napíšeme na papír a hlasujeme, jaké jméno dostane náš maskot. Vyhrálo jméno Věruška. Povídáme si o práci módních návrhářů a designerů a nakonec si na tyto umělce zahrajeme při výrobě našeho maskota.
- Pomůcky:** Jehly, nitě, zbytky látek, vlna, černé silonové punčochy, tavná pistole, vatelín, stuhy, fixi, karton, barvy, nůžky, červená mašle, červený šatek, dvě bambule z červené vlny, karton.

Popis činnosti: Nejprve si týmy nakreslí, jak by měl maskot vypadat. Potom všechny týmy společně vyberou návrh, který se jim líbí nejvíce a společnými silami se pustí do výroby maskota. Na výroby hlavy použijeme růžovou látku a vatelín, nalepíme tavnou pistolí oči a pusy. Vlasy vyrobíme z vlny, kterou spleteme do copů a na koncích uvážeme červenou mašli. Na tělo, ruce a nohy použijeme černou silonovou punčochu, kterou vycpeme vatelínem. Všechny části k sobě sešijeme a nakonec připevníme křídla vyrobená z černé silonové punčochy a červené látky s černými puntíky vyztužených drátem. Na hlavu připevníme tykadla z bambulí a drátu a uvážeme červený šátek. Na ruce připevníme cedulku s nápisem keramika, kterou jsme vyrobili z kartonu.

Reflexe: Pro děti byla kresba podle fotografie náročná, některé byly zklamány, když se jim nepovedlo kreslit portrét přesně podle fotografie. Na konec však byly rády, že každý má svůj vlastnoručně nakreslený portrét, některý se podobal fotografii více jiný méně. Ale důležité bylo to, že si všichni vyzkoušeli novou techniku. Samozřejmě nejvíce byly děti nadšený z hledání indicií spojeného s objevením pokladu, ve kterém na každého čekala sladká odměna a drobný dárek. A hlavně byly na sebe pyšný, jak se jim podařila výroba maskota berušky Věrušky (viz příloha 1).

5.6 Metodika plánu programu pátého dne

Dopolední část programu: Dopolední části programu jsem musela opět zařadit dvě po sobě rukodělné činnosti, a to drátování a svazování zvonkohry (viz příloha 1), protože jsme potřebovali dokončit vypálené výrobky vyrobené první den. Nebylo možné tyto činnosti prohodit s návštěvou bazénu, neboť bazén byl dopoledne obsazený.

DRÁTOVÁNÍ

Čas	60 min
Cíl:	Děti se seznámí se zajímavou technikou, se kterou se běžně nesetkají. Budou umět vyjmenovat pomůcky potřebné při práci s touto technikou. Procvičí si jemnou motoriku rukou. Vytvoří si obal na květináč pomocí drátenické techniky (viz příloha 1).
Motivace	Ukázka výrobků zhotovených technikou drátování.

Pomůcky: Slabý drátek na drátování, květináč, kleštičky.

Popis činnosti: Nejprve si vyrobíme z drátku osm menších kytíček, které pomocí drátku spojíme k sobě. Tímto nám vznikne obal na květináč. Z drátku dlouhého asi 30cm vyrobíme ouško na zavěšení květináče. My jsme drátovali květináč, který si děti vyrobily první den tábora. Při první zkušenosti s touto technikou potřebují děti hodně pomáhat.

Odpolední část programu: Návštěva bazénu, vyhlášení vítěze celotáborové hry (viz kapitola 4. 2. 5), závěrečná reflexe, rozloučení a odchod domů.

5.7 Hodnocení příměstského tábora

Pro závěrečnou reflexi jsme si našli tiché zákoutí v parku. Sedli jsme si do kruhu, doprostřed jsme posadili našeho maskota berušku Věrušku a každý postupně zhodnotil týden, který jsme společně prožili. Hodnotili jsme, co se nám na táboře dařilo a co naopak bylo pro nás náročné. Jako celek děti vnímaly tábor pozitivně. Některé děti uvedly, že pro ně byly některé činnosti hodně náročné, například drátování a kresba portrétu, ale všichni se s tímto úkolem statečně poprali. Většina činností děti bavila a dařila se jim. Nejvíce se dětem líbila akční malba a batikování triček. A samozřejmě celotáborová hra zakončená objevením pokladu. Velký ohlas sklidila také návštěva bazénu.

Děti si vyzkoušely a osvojily spoustu nových technik. Seznámily se s novými materiály a pod jejich šikovnými rukama vznikala krásná dílka, která si můžete prohlédnout na přiložených fotografiích. Samozřejmě někomu šla lépe manuální práce, jinému zase vědomostní či sportovní dovednosti. Poznaly nové kamarády, naučily se vzájemné toleranci, trpělivosti a spolupráci v týmech při celotáborové hře.

Musím říci, že se na táboře sešly šikovné děti a celý tábor probíhal v dobré náladě. Jediné s čím jsme se museli poprat, bylo velké teplo, které nás odpoledne v dílně trápilo, protože do dílny celé odpoledne svítilo sluníčko a na oknech nejsou žaluzie. Ale tuto nepříjemnou maličkost jsme vyřešili tím, že jsme odpoledne trávili v parku, kde jsme také tvořili. Myslím si, že jsme si tábor všichni užili a těšíme se na další. Velkou odměnou pro nás vedoucí byla krásná básnička o táboře, kterou děti složily (viz příloha 2).

ZÁVĚR

Je mnoho způsobů jak mohou děti trávit svůj volný čas. Tábory patří mezi ty smysluplné způsoby trávení volného času. Na dobrém táboře mohou děti získat mnoho zkušeností, dovedností, hodnot a postojů.

Zorganizovat tábor je několika měsíční práce, není to jen zajistit stravování, sestavit rozpočet, ale také vymyslet a sestavit program tak, aby časově navazoval, splňoval dané požadavky, zároveň děti bavil a dal jim něco nového. V neposlední řadě musí tábor splňovat potřebné právní a hygienické předpisy. V případě mého tábora nebyla jednoduchá ani spolupráce s městem, ve kterém jsem tábor pořádala. Ale ani tato skutečnost mě neodradila od mého záměru zorganizovat příměstský tábor.

Věřím, že cíl mé bakalářské práce, kterým bylo předložit ucelený popis programové přípravy a realizace příměstského tábora a zároveň propojit tvorbu programové přípravy s teorií výchovy ve volném čase byl naplněn. Také bych chtěla, aby má práce byla motivací pro všechny, kteří chtějí zorganizovat tábor či jinou akci pro děti. Aby se nenechali odradit drobnými překážkami a šli si za svým cílem. Neboť opravdu stojí za to vidět děti, které jsou naplno ponořené do hry a dovedou vytvořit krásné výrobky.

Největší odměnou jsou jejich rozzářené oči a radost a nadšení, se kterým se vrhají do práce. A věřte, že toto nadšení a zápal pro hru přenesou i na vás a vy víte, že má vaše několika měsíční práce smysl. Jsme to právě my dospělí, kteří jim ukazují cestu a pro naši budoucnost je důležité, jaká ta cesta je.

Realizace tábora pro mne byla cennou zkušeností pro další práci s dětmi. Samozřejmě se našli nějaké drobné chyby, které by se mohly příště udělat jinak a lépe. „Kdo nic nedělá, nic nepokazí.“ Když se podívám na tábor jako celek, mohu říci, že se povedl. Děti byly spokojené, společné chvíle jsme si pěkně užili a děti si domů odnesly krásné výrobky a spoustu zážitků a my vedoucí také. Jen mě mrzí, že ani po dvou letech od realizace tábora Tvořeníčko, tvoření s Křemílkem a Vochomůrkou se mi nepovedlo další tábor realizovat. Zázemí, které jsme pro tábor měli, město pronajalo ke komerčním účelům a nové zázemí se bohužel ještě nepodařilo vybudovat. Já pevně věřím, že se to podaří, zázemí se vybuduje a budu moci opět uspořádat příměstský tábor, neboť nabídka příměstských táborů v našem městě je nulová.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BROŽOVÁ, V. PEŘINOVÁ, M. *Kreslíme, malujeme, modelujeme*. Praha: Fortuna, 1994. 174 s. ISBN 80-7168-018-4.

ČINČERA, J. *Práce s hrou: pro profesionály*. Praha: Grada, Pedagogika, 2007. 115 s. ISBN 978-80-247-1974-0.

HÁJEK, B. HOFBAUER, B. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1

HANUŠ, R. CHYTILOVÁ, L. *Zážitkové pedagogické učení*. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2.

HARMACH, J. a kol. *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou*. Praha: IDM MŠMT, 2004. 136 s. ISBN 80-86033-93-7.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5

CHOUR, J. *Receptář her: náměty a návody pro vedoucí dětí a mládeže*. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. 167 s. ISBN 80-7178-388-9.

Jak poznat dobrý tábor. In *MŠMT.cz* [online].[cit. 2018-02-10]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/mladez/jak-poznat-dobry-tabor>

LANGMEIER, J. KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

Přehled legislativy pro pořádání letních táborů. In: *Poradna ČRDM.cz* [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z <http://poradna.crdm.cz/primestske.../prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>.

PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B. HOFBAUER, B. HRDLIČKOVÁ, V. PAVLÍKOVÁ, A. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. 224s. ISBN 978-80-7367-423-6

Reflexe. In: *Slovník – cizích-slov.abz.cz* [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/reflexe>

ROESELVÁ, V. *Didaktika výtvarné výchovy V., nejen pro základní umělecké školy.* přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2003. 198 s. ISBN 80-7290-129-X.

ROESELVÁ, V. *Techniky ve výtvarné výchově.* Praha: Sarah, 1996. 241s. ISBN 80-902267-1-X.

SEKOT, A. *Socializace v kostce.* 3. vyd. Brno: Paido, 2006. 256 s. ISBN 80-7315-126-X

STŘELEČ, S. *Studie z teorie a metodiky výchovy I.* 2. vyd. Brno: Katedra pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně, 2004, 155 s. ISBN 80-86633-21-7

ŠIMČÍKOVÁ – ČÍŽKOVÁ J. a kol. *Přehled vývojové psychologie.* 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. 189 s. ISBN 978-80-244-2433-0.

VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku.* Brno: Masarykova univerzita, 1992. 64 s. ISBN 80-210-0428-2.

PŘÍLOHY

Příloha 1 - Fotodokumentace

Příloha 2 - Básničky

Příloha 1 - Fotodokumentace: zdroj vlastní

Obrázek 1 – Akční malba

Obrázek 2 – Quilling

Obrázek 3 – Ostrov snů

Obrázek 4 – Strom ze slaného těsta

Obrázek 5 – Kresba podle stínů

Obrázek 6 - Drátování

Obrázek 7 - Květináče

Obrázek 8 – Maskot

Obrázek 9 - Zvonkohra

Příloha 2 - Básnička

Tábor

Na táboře je nám skvěle,
někdo pořád pusou mele.

Soutěžíme, vyrábíme,
a v jídelně rádi jíme.

Máme malé svačinky,
od naší maminky.

Vyrábíme z keramiky,
hodiny u toho dělají tiky, taky.

Dostáváme bodíky,
ale néé dortíky.

Škoda, že už to končí,
všichni se smutně loučí.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Zuzana Surovcová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Programová příprava a realizace příměstského tábora
Název v angličtině:	Programme preparation and realization of a day camp
Anotace práce:	<p>Hlavním cílem práce je popis programové přípravy a realizace příměstského tábora pro děti mladšího školního věku. Jedná se o příměstský tábor s názvem Tvořeníčko, tvoření s Křemílkem a Vochomůrkou, který jsem pořádala ve dnech 25.7. - 30. 7. 2016, v Hrušovanech nad Jevišovkou.</p> <p>Dílčím cílem mé práce je propojení tvorby programu příměstského tábora s teorií výchovy ve volném čase. Rozbor programu (zařazení jednotlivých činností, her, oblíbenost jednotlivých činností, her dětmi a hodnocení z pohledu pedagoga atd.) by měl přispět ke zkvalitnění dalších vlastních projektů realizovaných do budoucna v mé práci s dětmi.</p>
Klíčová slova:	dítě mladšího školního věku, volný čas, hra, příměstský tábor, programová příprava a realizace tábora
Anotace v angličtině:	<p>The main aim of my thesis is a description programme preparation and a realization of a day camp for young school-age children. The day camp concerned is called „Tvořeníčko“, where children could get creative with „Křemílek and Mochomůrka“, organized by me during the days 25 July to 30 July 2016 in Hrušovany nad Jevišovkou.</p> <p>The partial aim of my thesis lies in connecting the day camp programme creation with the theory of the leisure time education. The breakdown of the programme (including various individual activities and games, the popularity of those activities and games as viewed by the children and an evaluation from the point of view of the educator, etc.) should contribute towards further improvement of my other projects prepared in my future work with the children.</p>
Klíčová slova v angličtině:	young school-age child, leisure time, game, day camp, programme preparation and realization
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1 - Fotodokumentace Příloha 2 - Básnička
Rozsah práce:	42 stran
Jazyk práce:	Český